

ממומן סוכנות הביון המרכזית ליבנה (1953)
כמו שמסגר זקוק לפטיש

הסיבה האמיתית

השחיתות במפלגה ובמוסדות הציבור, ומנהיגי המפלגה ציפו להודמנות הנאותה כדי לנקום.

ליבנה העניק להם את ההזדמנות במדינתו. כאשר נפטר אביו העשיר, הוא הוריש לו כסף רב. ליבנה בנה כספא זה בית בשכונה יוקרתית, בקיריית יובל שבירושלים. בניית הבית עלתה סכום עתק באותם הימים — 25 אלף לירות (העולם הזה 26.11.1953, 840).

המוסד לביקורת של מפא"י שיגר אל ליבנה מיכתב תקיף, שבו הוזהר שלא לעבור מרירתו בגבעתיים לבית החדש. ליבנה השיב בתקיפות. הוא הצביע על כך שמול ביתו בונה איש משרד החוץ גדוען רפאל בית מפואר, ובקירבת מקום הוקצה מקום גם לביתו של אבא אבן. ליבנה טען, כי אלפי מנהיגים של מפא"י חיים בתנאים טובים יותר, ואמר כי כסופר וכנהוגדיעות, הוא זקוק לתדרעבורה ולחדראורחים, בדיוק כמו שמסגר זקוק לפטיש.

פרשת הבית היוותה עילה נוחה למפא"י להוציא את ליבנה משורותיה. בעיני הציבור הצטייר ליבנה כצבוע. מחד, הוא מטיף להקפאת השכר, ליצירת אבטלה ולהורדה קיצונית ברמת החיים של העם, ואילו הוא עצמו דואג יפה ל"נוחותו".

עתה, אחרי הגילוי של תרי קולק, לא ברור אם אמנם זו היתה הסיבה האמיתית להוצאתו של ליבנה מהמפלגה. יתכן מאוד שגרמו לכך דווקא קשריו ההרוקים עם שירות הביון האמריקאי.

אין שום ספק שבגוריון ידע על הפרשה. בראש המוסד עמד אז איסר הראל, שיחסיו עם בגוריון היו טובים. כמוכנים רבים פעלו שירותי הביטחון של ישראל באותה תקופה כשירותי הביטחון של מפא"י.

כפי שמסתבר מדבריו של קולק, יתכן שהשירותים החשאיים עקבו אחרי ליבנה, וכך גילו את קשריו עם הסיי-אי-אי. איסר הראל סיפר, ללא ספק, לבגוריון, כי חבריכנסת של המפלגה משתף פעולה עם שרות חשאי זה, ושלמעשה מממנת סוכנות הביון האמריקאית את ליבנה.

גילוייה של פרשה כזאת היה עלול להסב נזק עצום למפא"י. אילו היתה מתפרסמת, לא היה איש מאמין כי הקשרים של הסיי-אי-אי עם ליבנה אינם בידיעת המפלגה. היהיה של מפא"י

ושיתוף פעולה עם אצ"ל, נראו באותה תקופה כמחשבות כפירה. ליבנה נראה להנהגת מפלגתו כהרפתקן מסוכן. אבל אחרי מילחמת העולם השנייה, הלכו המפלגה וההגנה בדרך שהיתווה ליבנה, כאשר נוסדה "תנועת המרי" המשותפת להגנה. לאצ"ל וללח"י, שהתקיימה במשך תקופה קצרה ונקטה דרך של מאבק מזויין נגד הבריטים. היו אלה דויד בגוריון וברל כצנלסון האקטיביסטים שתמכו בליבנה, נגד יוסף שפרינצק ודויד רמז המתונים. משה שרת ניצב באמצע.

הזדמנות נאותה לנקמה

בשנת 1948, עם הכרזת המדינה, החליטה מפא"י להוציא לאור עיתון ערבי משלה — שמו היה הדור — ואליעור ליבנה התמנה עורך. העיתון היה כישלון מוחלט, ושבק חיים אחרי תקופה קצרה. התחרות היתה קשה מדי. היה זה ביטאון לח"י — מברק, שהמציא את המתכונת. מעריב, שנוסד אז על ידי פורשי ידיעות אחרות, נות, חיקה את המתכונת, וכמוהו ניסה לעשות גם עיתון הערב, שהוציא אז הארץ, יום-יום.

בשנת 1951 נבחר אליעור ליבנה לכנסת השנייה. הוא הוצב במקום ה-25 ברשימת מפא"י. הוא נחשב האיש של דויד בגוריון במפלגה. היו שטענו כי, למעשה, מכטא ליבנה בדרשבווען שלו, בטרם את הידיעות של בגוריון, והוא מכשיר את הקרקע לרעיונותיו, כדי להקל על ביצועם בבוא העת. ליבנה עצמו לא התאמץ במיוחד להפריך ריעה זאת.

העובדות, נראה שתמכו בסברה. אך זה לא היה בהכרח משום שהיה קשר חשאי כלשהו בין ליבנה ובין בג"י. מפא"י הלכה בעיקבות ימינה, וליבנה עשה זאת מהר יותר מאחרים. הוא הטיף נגד הקומוניזם ונגד מפ"ם. הוא יצא נגד השילטון הכלכלי של ההסתדרות, וכבר

חושף גילוי קולק (1953)
כל מיני רינונים

בתחילת שנות ה-50 הוא תמך בכרית בין מפא"י ובין הציונים הכלליים, התנגד לעבודות ציבוריות, היה נגד פיקוח על מחירים ובעד "תחרות חופשית" והטיף למען הרעיון של עצמאות כלכלית, והפסקת השנור.

העיתון שלו, בטרם, נחשב לעתים "בטעות", לדבריו, לביטאון רישמי למחצה של מפא"י. אך ליבנה טען בתוקף, שהעיתון אינו שייך לשום מפלגה. הוא הסכים או להעולם הזה (12.2.1953, 798).

"בארצות דמוקרטיות מושרשות, הרבר רגיל. בארץ אין זה רגיל, מפני שהמפלגה הישראלית היא דבר שאין כדוגמתו בעולם. כשבילי, המפלגה היא מכשיר חיוני, כמו שירות הביוב של העירייה."

ליבנה התנגד בכל מאודו לסיבסוד ממשלתי של עבודות ציבוריות ושל מיפעלים. אך עתה מתברר, כי הוא לא התנגד לסיבסוד של סוכנות הביון האמריקאית לביטאון שלו, "הבלתי-לוח" לכאורה.

לקראת סופה של שנת 1953 התפתחה פרשת הבית בירושלים, שהביאה להוצאתו של אליעור ליבנה ממפלגתו.

חודשים אחדים לפני שסולק מהמפלגה, פירסם ליבנה דבר מאמר חריף ושמו: "אל השוורים" הכוונה בשמו של המאמר היתה אל דבריו של שריהאוצר לוי אשכול, שהגן על פקידי הסוכנות שנחשדו בשחיתות, כשהוא משתמש באימרה "לא תחסום שור ברישו". ליבנה תקף את

שגרירות ישראל בושינגטון, והוא זוכר שכבר אז היו "כל מיני רינונים" בקשר לזהותו של מי שמשלם תמורת נסיעותיו התכופות של ליבנה לארצות-הברית.

בטיים בספר

אבן, ליבנה הירבה מאוד לנסוע. הוא היה חשאי מאוד בקשר למהות, "שליחותיו" ורמז כי הוא עושה אותן במיצות בגוריון. יתכן מאוד שמי שמימן את השליחות האלה, היתה סוכנות הביון האמריקאית.

הקו של בטרם תאם מאוד את האינטרסים האמריקאיים. אמנם כתבו בו גם קיצוניים מימין ומשמאל — החל באליקים העצני, היום מאנשי ארץ-ישראל השלמה, ועד לפרופסור ישעיהו לייבוביץ, שניהל קרבות חריפים נגד הבריד קרטיה ההסתדרותית — אך הקו המרכזי היה ברור למדי.

ליבנה הטיף בעוצמה רבה נגד ברית המועצות ונגד הגוש הקומוניסטי, וקרא להרק יותר ויותר את קשרי ישראל עם ארצות-הברית. הוא כתב כך:

"המיוחד כמעט יודע שמי שטרנו הוא חופשי ויזקתנו היהודית והחומרית קשורה בארצות-הברית יותר מבכל ארץ אחרת. שישה מיליוני יהודים, היושבים בה, מהווים עליידי עצם קיומם, שני רברים כאחד: מקור של עזרה מדינית ואולי גם גבולות מסוימים בתכסיס הבינלאומי."

רברים אלה נכתבו ב-1954, כאשר התנהל עדיין מאבק עז על זיקתה הבינלאומית של ישראל, בין מיוזר ובין מערב. ליבנה צידד באופן גלוי באחד הצדדים. אחד המשתתפים הקבועים בביתאון, יעקב אליאב, הטיף להקמת בטיסים של המערב בספרד הפאשיסטית של פרנקו. בעיתון בוטאו התייחסויות חיוביות רבות לדרוס-אפריקה הגוענית, ומאמרי המערכת צידדו בגלוי בפעולות הגמול הישראליות, ויצאו נגד "האנטישמיות" של העיתונים בעולם, שגינו את ישראל בעיקבות הטבח בכפר קיביה.

לא ברור עד מתי המשיכה התמיכה של (המשך בעמוד 59)

מי שליווה את בטרם במשך שנים רבות, היה כתב מעריב, יובל אליצור. הוא היה בראשית שנות ה-50 סטודנט בארצות-הברית. אליצור אומר שלא היה לו מושג כי הסיי-אי-אי קשור לבטרם. הוא סיפר שהכיר את ליבנה, כאשר היה

לוחם בבירוקרטיה לייבוביץ
חלוץ לפני המחנה

בפלמ"ח, וכתב לביטאון האשנב, שליבנה היה מעורביו.

אליצור מספר כי לא קיבל כסף בשכר כתבותיו, וכי לא היה לו שום קשר פוליטי עם ליבנה, וכי בשנותיו האחרונות, כאשר היה ליבנה איש ארץ-ישראל השלמה, הוא היה מתנגד חריף שלו.

אליצור זוכר שפגש פעם את ליבנה ב-

איש "המישטר-החדש" תמיר
סמל של חשיבות

עם השילטון היה מוחלט כמעט, ופירסום כזה היה גורם נזק רב לייחסי-החוץ של ישראל עם מדינות הגוש המיורח.

כתורת המישנה של בטרם אמרה כי זהו דרישבווען למדיניות, לענייני חברה ולביקורת. במשך כל שנות קיומו היה ליבנה עורכו. תחילה שכנה המערכת ברחוב ריונגוף בתל-אביב, וכאשר עקרה מישפת ליבנה לירושלים, עברה לשם גם המערכת. ליבנה רכש דירה למען הביטאון שלו ברחוב ד' ישראלי שבשכונת טלביה בירושלים.

בדרשבווען, שמומן על ידי הסיי-אי-אי, כתבו כמה וכמה אנשים בעלי שמות ידועים. כתב שם אמיתי עציוני, שהיום הוא פרופסור לסוציולוגיה בעל שם בינלאומי, החי בארצות-הברית. כתב שם שלמה אבינרי, היום פרופסור למדעי המדינה ומי שהיה מנכ"ל משרד-החוץ הישראלי. סגן-העורך, במשך שנים רבות, היה הסופר וה מחזאי יהודה האורחי, שגם אשתו, הפילוסופית פטיטה האורחי השתתפה בבטרם.